

Instytut Pamięci Narodowej

[https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/196062,Telewizyjna-premiera-filmu-dokumentalnego-Przyjaciele-czyli-o-r
ozumieniu-braters.html](https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/196062,Telewizyjna-premiera-filmu-dokumentalnego-Przyjaciele-czyli-o-r
ozumieniu-braters.html)
27.02.2026, 00:16

[Następny](#)

[Powrót](#)

Telewizyjna premiera filmu dokumentalnego „Przyjaciele czyli o rozumieniu braterstwa w PRL” – 20 stycznia 2024, godz. 10.00 w TVP 3 Katowice, 22 lutego 2024, godz. 10.25 w TVP Historia

20.01.2024

W sobotę, 20 stycznia 2023 r., o godz. 10.00 w TVP 3 Katowice odbyła się telewizyjna premiera filmu dokumentalnego „Przyjaciele czyli o rozumieniu braterstwa w PRL” w reż. Aleksandry Fudali-Barańskiej. Film został zaprezentowany również w TVP Historia 22 lutego 2024 r. o godz. 10.25.

Dokument powstał przy współpracy Oddziału IPN w Katowicach oraz TVP3 Katowice.

„Gościmy delegację z zaprzyjaźnionego kraju...; przyjechali do nas przyjaciele z Niemieckiej Republiki Demokratycznej...; surowce pozyskaliśmy w zaprzyjaźnionej republice Kraju Rad...” tak brzmiały nagłówki wielu artykułów prasowych w latach 1956-1979. Jako kraj będący w orbicie wpływów Związku Sowieckiego kilka razy w roku gościliśmy delegacje z „zaprzyjaźnionych” krajów demokracji ludowej.

W archiwum Telewizji Katowice zachowały się bogate materiały z przebiegu takich wizyt w ówczesnym województwie katowickim. Od końca lat 50-tych do końca lat 70-tych XX wieku Górny Śląsk wizytowali m.in.: Leonid Breżniew, Fidel Castro, Jurij Gagarin, Nikita Chruszczow i wiele innych postaci z „zaprzyjaźnionych krajów”. Wyjątkiem jest wizyta Charlesa de Gaulle’a w Zabrze (najbardziej polskim z polskich miast), którego pobyt propagandowo wykorzystano jako wyraz poparcia dla wytyczonych po II wojnie światowej nowych granic Polski. Sowieccy towarzysze pomagali w trakcie górniczych katastrof, przyjeżdżali również prezentować dorobek filmowy i teatralny na śląskich i zagłębiowskich scenach. Każda z takich wizyt była szczegółowo relacjonowana przez lokalną stację telewizyjną, przy czym we wszystkich materiałach filmowych wielokrotnie podkreślano „przyjacielski charakter” tego typu przedsięwzięć.

W filmie chcielibyśmy unaocznić, jak w świetle współczesnych dokumentów przygotowywano takie wizyty, a także jakie operacje prowadziła Służba Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska, by zabezpieczyć „ład i porządek” w trakcie przejazdu gości ulicami śląskich i zagłębiowskich miast. Opowiemy również o przygotowaniach aparatu partyjnego do takich uroczystości; wyjaśnimy skąd się wzięło powiedzenie, że przed wielkimi wydarzeniami ... „malowano trawę”.

Film jest opartym na autentycznych materiałach z lat 60-tych i 70-tych. W dokumencie wykorzystano newsy tworzone na potrzeby ówczesnych dzienników telewizyjnych (niektóre z dźwiękiem, niektóre niestety bez dźwięku), materiały prasowe oraz zdjęcia agencji fotograficznych uwieczniające te wyjątkowe wizyty. Całość uzupełniliśmy nagraniami Polskiego Radia, w których zachowały się fragmenty przemówień zagranicznych gości do „ludu pracującego miast i wsi”.

Zachowane w archiwum relacje filmowe komentują historycy Oddziału Instytutu Pamięci

Narodowej w Katowicach. Ten komentarz wydarzeń sprzed lat unaocznia, jak skomplikowane operacje wykonywała machina aparatu bezpieczeństwa; jak wiele osób przy takich okazjach aresztowano, jak wiele miejsc kontrolowano, jak dużych sił i jak wysokich środków używano do zabezpieczania tras przejazdu rządowych kolumn z gośćmi. Do udziału w filmie chcielibyśmy zaprosić również ówczesnych dziennikarzy prasy, radia i telewizji, którzy relacjonowali te wizyty w macierzystych redakcjach (nasz operator Mieczysław Chudzik wspomina m.in., jak został ukarany za „źle sfilmowaną wizytę” – z pociągu na dworcu w Katowicach wysiedli najpierw polscy notabie, a dopiero potem goście z ZSRS, co pod względem antenowej hierarchii było niedopuszczalne: w materiale mieli znaleźć się najpierw goście z Kraju Rad, a dopiero potem nasze władze).

Opowiadamy również o wyjątkowych prezentach darowanych „przyjaciołom” z bloku wschodniego, takich jak górniczy mundur dla Fidela Castro oraz tytuł Honorowego Górnika Polski Ludowej lub kryształ i wyroby z węgla dla Leonida Breżniewa. Przypominamy też anegdoty związane z wizytami i zabawne sytuacje, do których doszło w trakcie takich spotkań, a których opisy zachowały się w dokumentach służb.

Autor: Aleksandra Fudala

Współpraca: Krzysztof Toboła

Zdjęcia: Paweł Dominik

Produkcja: Michał Skrzeczek

Zwiastun filmu.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Premiera